

Ks. MATEUSZ ZAJĄC*

KOMPETENCJE PREEWANGELIZACYJNE NAUCZYCIELI RELIGII RZYMSKOKATOLICKIEJ W ŚWIETLE NAUCZANIA KOŚCIOŁA

PREEVANGELIZATION COMPETENCIES OF ROMAN CATHOLIC RELIGION TEACHERS IN THE CONTEXT OF CHURCH DOCTRINE

Abstract: Knowledge and skills related to pre-evangelization seem to be necessary in today's catechetical service, because these competencies of religious teachers that largely determine whether school catechesis in which students participate will only be a theory or will they become actual evangelization for young people and therefore a way to shape the next generation of mature Christians. This article is an attempt to answer the question: what are the expectations of the Catholic Church from catechists – religion teachers in relation to their preevangelization competencies? Moreover, the author's intention is to show the essence of pre-evangelization and the ways of implementing this evangelization process as a part of teaching the Catholic religion in Poland.

Keywords: religion teacher – catechist, evangelization, preevangelization competencies.

„Pierwszorzędnym i naturalnym posłannictwem Kościoła” jest głoszenie Ewangelii¹. Słowa te, zapisane w XX w. przez papieża Pawła VI, są tylko przypomnieniem tego, czym od początku swojego powołania żyje Kościół. Nakaz pozostawiony

* Ks. Mateusz Zajac – prezbiter diecezji świdnickiej, doktorant Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (katechetyka); e-mail: x.mateuszzajac@gmail.com.

¹ Por. PAWEŁ VI. *Posynodalna adhortacja apostolska Ewangelii nuntiandi o ewangelizacji w świecie współczesnym* (8.12.1975) p 14.

uczniom przez jego założyciela, Jezusa Chrystusa: „Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!” (Mk 16,15)², jest ciągle aktualny.

Początki przekazywania Dobrej Nowiny według wskazań Chrystusa sięgają czasów apostołskich. Uczniowie Jezusa, chcąc pozostać wiernymi Bożemu posłannictwu, własnym „[...] świadectwem i czynami, nauczaniem ustnym, poprzez instytucje i pisma powstałe z natchnienia Ducha Świętego, przekazywali, to co sami otrzymali”³. Jako świadkowie życia i działalności Jezusa nie tylko doświadczyli posłannictwa i wypełnienia się w nim dzieła zbawienia, ale przede wszystkim stali się jego przekazicielami.

To zadanie zostało rozszerzone na wszystkich chrześcijan, którzy poprzez przyjęcie sakramentu chrztu zostali włączeni do Kościoła i w jego działalność misyjną, przez co stali się również ewangelizatorami i „uczestnikami Jego posłannictwa”⁴.

Znaczącą rolę w tym dziele pełnią nauczyciele religii, nazywani w Polsce katechetami, ze względu na szczególny status lekcji religii. Jednym z głównych zadań w realizowaniu ich misji jest to, „[...] aby poprzez swoje nauczanie i sposób życia mogli przekazywać naukę i życie Chrystusa”⁵, czyli uobecniali Go w świecie⁶, zwłaszcza podczas szkolnego nauczania religii, które jest częścią katechezy, jako jej szczególna forma⁷. Każdy katecheta jest więc powołany do dzieła ewangelizacji i za nie odpowiedzialny, a jego posługę potwierdza „[...] mandat wspólnoty kościelnej wyrażony przez biskupa w misji kanonicznej”⁸. W procesie ewangelizacji, a więc w szeroko pojętym przekazie wiary, zwłaszcza wobec katechizowanych, nauczyciele religii – katecheci powinni wykazywać się podstawową wiedzą oraz umiejętnościami związanymi z tym dziełem. Szczególnym środowiskiem, zaraz po rodzinie i parafii, jest środowisko szkolne, w którym proces ten dokonuje się na lekcjach religii. Niepokojącym zjawiskiem, które od jakiegoś czasu występuje wśród dzieci i młodzieży katolickiej w Polsce, jest spadek ich poziomu religijności⁹. Przejawia

² Cytaty, numeracja i nazwy ksiąg biblijnych zgodne z: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*. Oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich. Poznań 2003⁵.

³ PAPIESKA RADA DS. NOWEJ EWANGELIZACJI. *Dyrektorium o katechizacji* (23.03.2020) p. 24.

⁴ *Tamże* p. 21.

⁵ JAN PAWEŁ II. *Posynodalna adhortacja apostołska Catechesi tradendae o katechizacji w naszych czasach* (16.10.1979) [dalej: CT] p. 6.

⁶ Por. PAPIESKA RADA DS. NOWEJ EWANGELIZACJI. *Dyrektorium o katechizacji* (23.03.2020) p. 29.

⁷ Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* (20.06.2001) [dalej: PDK] p. 82.

⁸ *Wskazania dotyczące misji i zadań katechety. Posługa katechety w środowisku szkolnym*. Świdnica 2017 p. 1. <<https://katecheza.diecezja.swidnica.pl/index.php/katecheci/posluga-katechety-w-parafii-i-szkole>> [dostęp: 19.09.2024].

⁹ Por. J. MARIAŃSKI. *Religijność młodzieży szkolnej w procesie przemian (1988-2017)*. „Edukacja Międzykulturowa” 10:2019 nr 1 s. 21.

się to m.in. w coraz rzadszym uczestnictwie w niedzielnej Eucharystii, przystępowaniu do sakramentów: Eucharystii i pokuty, a także wyraźną dezaprobatą nauczania Kościoła, zwłaszcza w kwestiach moralnych¹⁰. Nauczyciele religii, jako świadkowie wiary, stają dziś przed poważnym zadaniem, ale jednocześnie szansą na „[...] pogłębienie przekazu orędzia zbawienia”¹¹ i ożywienie relacji z Bogiem wśród katechizowanych.

1. PREEWANGELIZACJA W PROCESIE KATECHIZACJI

Czasy współczesne bardzo wyraźnie ukazują dynamizm procesów kulturowych, które mają znaczący wpływ na życie człowieka, w tym na przemianę jego religijności¹². Pojawiają się zatem coraz częściej pytania, których adresatami są „ludzie Kościoła” odpowiedzialni za głoszenie i przekazywanie Dobrej Nowiny, a mianowicie: Jak skutecznie dotrzeć z Ewangelią do współczesnego człowieka?¹³, pamiętając przy tym, że

[...] najważniejszym współczesnym wyzwaniem dla Kościoła, w tym także dla jego katechetycznej działalności, jest właśnie konkretny człowiek wraz ze wszystkimi okolicznościami jego egzystencji¹⁴.

Dzisiejsza rzeczywistość podlega zmianom, które dotyczą niemal wszystkich jej wymiarów¹⁵. Odnosi się to także do życia religijnego człowieka, które w sposób analogiczny jest procesem dynamicznym, składającym się z różnych etapów i form¹⁶. W czasie trwania tego procesu w życiu chrześcijanina mogą pojawiać się pewnego rodzaju „próby”, tzw. momenty kryzysowe, a wraz z nimi sceptycyzm, pytania odnoszące się do kwestii religijnych czy wreszcie całkowite zerwanie relacji z Bogiem (przy czym zauważa się także powroty do wyznawanej wcześniej wiary)¹⁷.

¹⁰ Por. P. MĄKOSA. *Katecheza młodzieży gimnazjalnej w Polsce. Stan aktualny i perspektywy rozwoju*. Lublin 2009 s. 11.

¹¹ PDK 62.

¹² Por. P. MĄKOSA. *Wprowadzenie*. W: *Katecheza ewangelizacyjna. Poszukiwania koncepcji*. Red. P. Mąkosa. Lublin 2010 s. 7.

¹³ Por. Cz. PARZYSZEK. *Treść pojęcia „nowa ewangelizacja” według Jana Pawła II*. „Kultura – Media – Teologia” 2:2010 s. 136.

¹⁴ K. ROKOSZ. *Rola katechezy w rozwiązywaniu problemów młodzieży. Studium teoretyczno-empiryczne w świetle badań maturzystów w Kielcach*. Lublin 2019 s. 9.

¹⁵ Por. P. MĄKOSA. *Przyszłość ewangelizacji i katechezy wobec przemian kulturowych*. W: *Wychowanie i katecheza w służbie Polakom w kraju i na emigracji*. Red. P. Mąkosa. Lublin 2018 s. 8.

¹⁶ Por. E. ZIMNICA-KUZIOŁA. *Kryzys wiary i możliwości jego przezwyciężenia w okresie adolescencji*. „Łódzkie Studia Teologiczne” 19:2010 s. 241 za: C. WALESĄ. *Rozwój religijności człowieka*. W: *Podstawowe zagadnienia psychologii religii*. Red. S. Gładz. Kraków 2006 s. 111-146.

¹⁷ Por. *tamże* za: F. GŁÓD. *Kryzys religijny*. W: *Podstawowe zagadnienia psychologii religii* s. 179-202.

Wśród wielu czynników, które mogą powodować kryzys religijny w życiu człowieka, można wskazać przynajmniej niektóre, tj. zniekształcony/niedojrzały obraz Boga (mający swoje źródło w okresie dzieciństwa); różnego rodzaju konflikty dotyczące systemu wartości (sumienia) i konkretnych czynów (postępowania); porzucenie praktyk religijnych (odrzućenie kultu jako „pustego rytuału” pozbawionego osobistego znaczenia)¹⁸ czy przyczyny związane z życiem i działalnością dzisiejszego Kościoła (informacje odnośnie do nadużyć osób duchownych, zwłaszcza wobec nieletnich; osłabiony autorytet Kościoła i ludzi z nim związanych), a także szeroko pojęte przemiany społeczne, np. atrakcyjność lewicowych poglądów politycznych, zwłaszcza wśród osób młodych lub „intensyfikacja działań środowisk LGBT+” oraz nasilona dyskusja odnosząca się do postaw tolerancji¹⁹.

Odpowiedzią Kościoła na przedstawiony wyżej problem jest proces ewangelizacji, gdyż – jak on sam naucza –

Duch Święty nie ustaje we wzbudzaniu w ludziach pragnienia Boga, a w Kościele nowej żarliwości, nowych metod i nowych form wyrazu głoszenia Dobrej Nowiny Jezusa Chrystusa²⁰.

Ewangelizacja, jako proces, zakłada wielowymiarowe etapy i różnorakie momenty po to, by w jak najlepszy sposób przekazać „[...] każdemu człowiekowi i każdej wspólnocie pokarm ewangeliczny”, który będzie sprzyjał „ich duchowemu wzrostowi”²¹ oraz pobudzał w ich życiu duchowe procesy „[...] tak, aby wiara zaopuściła w nich korzenie i nabrała znaczenia”²².

Do procesu ewangelizacji niewątpliwie zaliczyć można również katechезę, która ze swej natury wpisana jest w ten proces, dlatego razem tworzą pewnego rodzaju symbiozę, gdyż między nimi

[...] nie ma ani rozdziału, ani przeciwstawności, ani też całkowitej tożsamości, ale jakąś wewnętrzną więzią łączą się one ze sobą i wzajemnie uzupełniają²³.

¹⁸ Por. E. ZIMNICA-KUZIOLA. *Kryzys wiary* s. 242.

¹⁹ Por. CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI. *Problemy i wyzwania współczesnej katechezy*. Łomża 2020. <https://www.cen.lomza.pl/files/544186758/file/Wyzwania_wspo%C5%82czesnej_katechezy.pdf> [dostęp: 20.09.2024].

²⁰ PAPIESKA RADA DS. NOWEJ EWANGELIZACJI. *Dyrektorium o katechizacji* (23.03.2020) p. 38.

²¹ *Tamże* p. 32.

²² *Tamże* p. 43.

²³ CT 18.

2. PREEWANGELIZACJA: DEFINICJA TERMINU I JEJ WYMIARY

Jednym z pierwszych momentów procesu ewangelizacji, a zarazem kluczowym, jest etap preewangelizacji²⁴. Termin ten, jako nowy, zaczął pojawiać się w naukach teologicznych w latach 60. XX w. przy określaniu ówczesnej sytuacji religijnej na świecie, zwłaszcza odchodzącego od myśli i wartości chrześcijańskich Zachodu (w szczególny sposób dotyczyło to Francji) oraz prowadzonej działalności misyjnej Kościoła na Wschodzie. Teologowie stwierdzili wówczas, że spora część ludzi nie ma odpowiednich predyspozycji do słuchania i przyjęcia Dobrej Nowiny. W związku z tym pojawiła się myśl o uprzednim przygotowaniu ich do właściwego przyjęcia tzw. kerygmatu, czyli przesłania mówiącego o zbawieniu dokonanym przez Boga w Jezusie²⁵.

Zdefiniowania preewangelizacji dokonano w 1962 r. w Bangkoku, w czasie Międzynarodowego Kongresu Katechetycznego. Scharakteryzowano wówczas jej poszczególne cechy również w kontekście dalszych etapów procesu ewangelizacji²⁶.

Głównym zadaniem preewangelizacji jest przygotowanie potencjalnych odbiorców na przyjęcie Dobrej Nowiny. Mowa tu o tych, którzy nie są chrześcijanami lub będąc nimi,

[...] utracili żywy sens wiary albo wprost nie uważają się za członków Kościoła, prowadząc życie dalekie od Chrystusa²⁷.

Można wymienić dwa zasadnicze cele stawiane na etapie preewangelizacji, a mianowicie: zwrócenie uwagi konkretnego człowieka na wartości religijne oraz doprowadzenie go do uznania w swoim życiu wiarygodności religii chrześcijańskiej i Kościoła katolickiego²⁸. Aby mogło do tego dojść, potrzebne są inne, bardziej szczegółowe zadania, które tworzą proces preewangelizacji.

Pierwszy cel preewangelizacji to dostrzeżenie człowieka i skierowanie go w stronę wartości religijnych, dlatego na tym etapie niezwykle ważne jest osobiste świadectwo preewangelizatora. Chodzi o to, aby osoba, która ma przejść proces ewangelizacji i w konsekwencji przyjąć Dobrą Nowinę o zbawieniu w Jezusie, już

²⁴ Por. P. MAKOSA. *Preewangelizacja pierwszym i koniecznym etapem formacji chrześcijańskiej*. „Katecheta” 54:2010 z. 7-8 s. 25.

²⁵ Por. S. DYK. *Preewangelizacja „otwarcie drzwi” dla Ewangelii*. „Kieleckie Studia Teologiczne” 2:2003 s. 102-103.

²⁶ Por. D. BRODA. *Preewangelizacja odpowiedzią na współczesne wyzwania kulturowe. Studium katechetyczne*. Lublin 2020 s. 29.

²⁷ JAN PAWEŁ II. *Encyklika Redemptoris missio o stałej aktualności posłania misyjnego* (7.12.1990) p. 33.

²⁸ Por. P. MAKOSA. *Preewangelizacja pierwszym i koniecznym etapem formacji chrześcijańskiej* s. 26.

na początku doświadczyła „namiastki” Bożej miłości w kontakcie z drugim człowiekiem.

Jest to bardzo potrzebne, zwłaszcza dzisiaj, kiedy zauważa się istotną rolę problemów egzystencjalnych, których człowiek (także młody) często nie potrafi zrozumieć i rozwiązać samodzielnie. Są to najczęściej doświadczenia związane z pytaniami antropologicznymi i metafizycznymi, dotyczącymi sensu istnienia świata/jednostki, zwłaszcza w kontekście osobistych doświadczeń (najczęściej negatywnych): zła, choroby, cierpienia, śmierci, samotności. Pojawiają się też inne pytania, dotyczące np. sposobów zaspokojenia w swoim życiu pragnienia szczęścia, na które składa się m.in. potrzeba kochania i bycia kochanym, a więc miłości, czy też znalezienia prawdziwej i trwałej przyjaźni²⁹.

W zarysowanym wyżej kontekście istotną rolę w znalezieniu odpowiedzi na wiele pytań egzystencjalnych, a także w poszukiwaniu sensu życia, pełni wsparcie innych osób i ich dojrzałe „człowieczeństwo”, które jest znaczące na etapie preewangelizacji. Przede wszystkim chodzi tu o stworzenie pewnej atmosfery, „[...] w której każdy człowiek będzie się czuł dowartościowany, potrzebny i kochany”³⁰, ale też usłyszany i zrozumiany. Tego typu doświadczenie ma „skłonić do wierzenia”, do „poszukiwań religijnych”, do „przychylności wobec wiary” czy wreszcie „przygotować ewangelicznie”³¹ osoby, które z różnych powodów nie mają wiary lub ją utraciły. Tworzenie takiego klimatu jest punktem wyjścia dla kolejnych etapów ewangelizacji i katechezy³².

Zadanie to ma się dokonywać poprzez tzw. kulturę spotkania³³, gdzie na pierwszym miejscu zauważa się człowieka wraz z całą jego sytuacją egzystencjalną, poznaje się jego problemy, nawiązuje dialog, towarzyszy się mu po to, aby – jak twierdzi papież Franciszek –

[...] odkryć i przekazać mistykę życia razem [...], spotkania, wzięcia za rękę, wzajemnego oparcia, uczestnictwa w tej chaotycznej masie, która może zamienić się w prawdziwe doświadczenie braterstwa [...]. W ten sposób większe możliwości komunikacji zamienia się w większe możliwości spotkania i solidarności między wszystkimi³⁴.

Na podstawie tych słów można stwierdzić, że szczególną cechą preewangelizacji jest działalność charytatywna, naznaczona dostrzeganiem różnego rodzaju

²⁹ Por. *tamże* s. 30-31.

³⁰ P. MAKOSA. *Kompetencje ewangelizatorów fundamentem nowej ewangelizacji*. W: *Nowa ewangelizacja w nowej katechezie*. Red. P. Makosa. Rzeszów 2013 s. 196.

³¹ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA. *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (15.08.1997) p. 56.

³² Por. D. BRODA. *Preewangelizacja odpowiedzią na współczesne wyzwania kulturowe* s. 31.

³³ Por. *tamże* s. 30.

³⁴ FRANCISZEK. *Adhortacja apostołska Evangelii gaudium o głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie* (24.11.2013) p. 87.

problemów, solidarnością i chęcią niesienia pomocy, która urzeczywistnia się w konkretnych działaniach. Tego rodzaju „praca” może skłaniać do osobistej refleksji „nad źródłami okazywanej miłości” oraz „prawdziwości chrześcijańskiej miłości bliźniego”³⁵.

Innym zadaniem preewangelizacji, o którym należy wspomnieć w tym miejscu, jest „uwrażliwienie na słuchanie”, które wynika z pierwszego celu omawianego etapu. Mowa tu o doprowadzeniu konkretnej osoby do takiego momentu, kiedy – po raz pierwszy lub na nowo – usłyszy „zbawienne słowa Boga”, które opisywane są w literaturze jako kerygmat chrześcijański. Jest to niezwykle istotne, szczególnie dzisiaj, gdyż – jak nauczał papież Benedykt XVI – czasy współczesne

[...] powinny być zatem coraz bardziej czasami słuchania na nowo słowa Bożego oraz nowej ewangelizacji [...] zwłaszcza w tych krajach, gdzie Ewangelia została zapomniana albo spotyka się z rozpowszechnioną obojętnością z powodu szerzącego się sekularyzmu³⁶.

Drugim ważnym celem preewangelizacji jest ukazanie wiarygodności i autentyczności „[...] chrześcijaństwa i Kościoła katolickiego jako drogi prowadzącej do zbawienia”³⁷. Do tego zadania potrzebne są konkretne argumenty, które nie tylko będą wyjaśnieniem kwestii problematycznych, ale przede wszystkim ukazaniem obiektywnej prawdy zawartej w religii chrześcijańskiej, aby – dzięki ich przedstawieniu – skonfrontować i wzbudzić refleksję u osoby niewierzącej. Mowa tu o dostarczaniu faktów dotyczących Jezusa Chrystusa i Jego zmartwychwstania, ukazaniu Go z jednej strony jako postaci historycznej, z drugiej jako wcielonego Boga, oraz o wskazaniu na Kościół, którego założycielem jest sam Jezus – Kościół, który trwa od przeszło dwóch tysięcy lat, co jest ważną przesłanką do tego, aby mu zaufać³⁸. Na tym etapie preewangelizacji trzeba sięgać po argumenty, które wykażą zarówno historyczność, jak i Boskość Jezusa (ich poznanie jest niezbędne do podjęcia kroku w stronę wiary) oraz rzetelność i prawdę zawarte w przekazie Kościoła katolickiego. Konieczne jest więc, aby preewangelizator znał i potrafił odwoływać się do pewnych faktów dotyczących życia, śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, zawartych zarówno w źródłach chrześcijańskich, jak i tych spoza kręgu chrześcijaństwa³⁹.

³⁵ Por. P. MAŃKOSA. *Preewangelizacja pierwszym i koniecznym etapem formacji chrześcijańskiej* s. 27.

³⁶ BENEDYKT XVI. *Posynodalna adhortacja apostolska Verbum Domini o słowie Bożym w życiu i misji Kościoła* (30.09.2010) p. 122.

³⁷ P. MAŃKOSA. *Preewangelizacja pierwszym i koniecznym etapem formacji chrześcijańskiej* s. 32.

³⁸ Por. *tamże*.

³⁹ Por. *tamże* za: Cz.S. BARTNIK. *Dogmatyka katolicka*. Lublin 1999 s. 545-549.

Dodatkowym zadaniem o charakterze apologetycznym, istotnym w osiągnięciu celu preewangelizacji, jest ukazanie wiarygodności Kościoła⁴⁰. Potrzeba tu przede wszystkim wykazania, że Kościół katolicki od początku istnienia zachowuje tradycję oraz sukcesję apostołską oraz że jest on niejako strażnikiem przekazanego przez apostołów depozytu wiary, a nad jego „czystością” nieustannie czuwa Magisterium, czyli Urząd Nauczycielski Kościoła, który nie tylko dostrzega, ale też koryguje wszelkie błędy doktrynalne. Te argumenty świadczą o „nadprzyrodzonej genezie” Kościoła katolickiego oraz jego czasowej ciągłości⁴¹.

Na tym etapie preewangelizacji chodzi przede wszystkim o pozbycie się u osób niewierzących lub obojętnych na sprawy religijne wszelkiego rodzaju nieprzychylności czy też przykrych doświadczeń z nimi związanych, których skutkiem jest niechęć do Boga lub Kościoła. Zadanie to ma na celu odbudowanie prawdziwego obrazu Boga i Kościoła u osoby, która skonstruowała swój światopogląd na ten temat na podstawie nieprawdziwych bądź niepełnych lub zafałszowanych informacji. Zadanie to ma więc cechy apologetyczne, czyli broniące wiary oraz poszukujące argumentów, dzięki którym można ją (wiarę) uzasadnić po to, aby wskazać drogę do ogłoszenia kerygmatu.

3. PRAWDA, DOBRO, PIĘKNO JAKO WYMIARY PREEWANGELIZACJI

Działalność preewangelizacyjna, oprócz podstawowej wiedzy w zakresie celów i stawianych na tym etapie zadań, wymaga od preewangelizatora także osobistego świadectwa życia. W osiągnięciu pozytywnych skutków ewangelizacji ważne jest obranie konkretnej drogi, która byłaby pewnym sposobem towarzyszenia już w czasie działań preewangelizacyjnych i jednocześnie wspierałaby ten proces⁴².

Jedną z propozycji realizacji preewangelizacji są trzy drogi: prawdy, dobra i piękna, które można także określić kolejno jako *via veritatis*, *via bonitatis*, *via pulchritudinis*. Te trzy drogi mają stanowić nie tylko treść preewangelizacji, jako wartości uniwersalne, za którymi podąża każdy człowiek bez względu na stan swojej wiary i wyznaniowości, ale mogą również stać się metodą głoszenia Ewangelii, zwłaszcza w dzisiejszym, pełnym przemian kulturowych świecie⁴³.

Droga prawdy w etapie preewangelizacji, w ramach której zawierałyby się następujące treści: współczesny człowiek w relacji do prawdy obiektywnej, naturalne

⁴⁰ Por. *tamże* s. 33. Na temat przyczyn podważania wiarygodności Kościoła zob. M. RUSECKI. *Dlaczego niektórzy akceptują Chrystusa, a odrzucają Jego Kościół? W: Problemy współczesnego Kościoła*. Red. M. Rusecki. Lublin 1996 s. 107-116.

⁴¹ Por. P. MĄKOSA. *Preewangelizacja pierwszym i koniecznym etapem formacji chrześcijańskiej* s. 33.

⁴² Por. D. BRODA. *Preewangelizacja odpowiedzią na współczesne wyzwania kulturowe* s. 32.

⁴³ Por. *tamże* s. 202 za: P. POUPARD. *Ewangelizacja we współczesnym świecie*. „L'Osservatore Romano” 24:2004 nr 5 s. 39-41.

dążenie człowieka do prawdy, dążenie do prawdy argumentem za istnieniem Boga, fundamentalne pytania życiowe, obserwacja świata materialnego, a także drogi św. Tomasza z Akwinu⁴⁴, ma być drogą łączącą wiarę i wiedzę, a przekaz zawartych treści służyłby podprowadzeniu osoby preewangelizowanej do stopniowego odnajdywania „Prawdy, którą jest Bóg”⁴⁵.

Droga dobra, przekazana przez preewangelizatora-katechetę poruszałaby kwestie dotyczące: współczesnego postrzegania dobra i szczęścia, naturalnego dążenia człowieka do dobra i szczęścia, dążenia do dobra i szczęścia poprzez relacje interpersonalne, a także dążenia do dobra i szczęścia jako argument za istnieniem Boga⁴⁶, i kierowałaby konkretną osobę w ramach etapu preewangelizacji na zagadnienia egzystencjalne. Zdaniem Stanisława Łabendowicza

[...] problemy egzystencjalne krzyżujące się w najgłębszych pokładach osoby ludzkiej wołają o ich istotne rozwiązania. Człowiek przeżywa niepokój, stawia pytania i poszukuje odpowiedzi⁴⁷.

Droga dobra zakłada, że te pytania i odpowiedzi ostatecznie odnosiłyby się do zagadnienia Boga.

Ostatni z omawianych kierunków to tzw. *droga piękna*. Przekaz treści na etapie preewangelizacji dotyczyłby tu szczególnie obszarów związanych z przyrodą, muzyką oraz sztukami wizualnymi⁴⁸. Zagadnienie piękna jest pojmowane subiektywnie, ponieważ niesie w sobie emocje i pragnienia z nim związane, które są odmienne dla każdego człowieka i z tego powodu nie mogą pozostać zamknięte w jednej, uniwersalnej kategorii. Nie zmienia to jednak faktu, że piękno dotyczy istoty każdego człowieka, ponieważ potrafi „[...] oderwać go z prozaiczności i przeciętności jego egzystencji oraz prowadzi na tory doświadczenia metafizycznego”⁴⁹. Zadaniem preewangelizatorów-nauczycieli religii celem tej drogi byłoby więc uświadomienie i ukazanie osobom poszukującym, że *via pulchritudinis* to nie tylko kierunek odkrywający pokłady piękna w przyrodzie, muzyce czy sztuce wizualnej, ale przede wszystkim jest to sposób na dotarcie i „[...] uznanie w swoim życiu Boga, jako Najwyższego Piękną”⁵⁰.

⁴⁴ Por. D. BRODA. *Preewangelizacja odpowiedzią na współczesne wyzwania kulturowe* s. 206-216.

⁴⁵ Por. *tamże* s. 257.

⁴⁶ Por. *tamże* s. 220-229.

⁴⁷ S. ŁABENDOWICZ. *Problemy egzystencjalne w katechezie*. „Zeszyty Formacji Katechetów” 23:2006 z. 3 s. 64.

⁴⁸ Por. D. BRODA. *Preewangelizacja odpowiedzią na współczesne wyzwania kulturowe* s. 239-246.

⁴⁹ Por. *tamże* s. 239 za: J. PRZYTUŁA. *Logika objawienia. Argument werytatywny w świetle teologii Hansa Ursa von Balthasara*. Lublin 2011 s. 66.

⁵⁰ Por. *tamże* s. 246.

ZAKOŃCZENIE

Czasy współczesne naznaczone są bardzo szybkim tempem przemian społeczno-kulturowych, jednak od ponad dwóch tysięcy lat wybrzmiewa ten sam cel wobec osób, których zadaniem jest przekaz Ewangelii, aby prowadzić „[...] człowieka nie tylko do spotkania z Jezusem, ale do zjednoczenia, a nawet głębokiej z Nim zażyłości”⁵¹. To zadanie skierowane jest również do każdego, kto podejmuje się dzieła ewangelizacji, w tym do katechetów. W Polsce nauczyciele religii rzymskokatolickiej poprzez udział w procesie ewangelizacji i formacji chrześcijańskiej młodego pokolenia pełnią niezwykle ważną rolę, jako uczestnicy katechizacji człowieka od jego najmłodszych lat aż do osiągnięcia przez niego dojrzałości. To oni towarzyszą katechizowanym uczniom na każdym etapie szkolnym, a także wspierają rodziców oraz Kościół w przekazie wiary, dlatego niezbędne w ich życiu i „pracy” katechetycznej są tzw. kompetencje preewangelizacyjne, które powinny stanowić fundament ich działalności.

Aby proces ewangelizacji w odniesieniu do katechizowanych uczniów był skuteczny, Kościół wymaga od nauczycieli religii nie tylko podstawowej wiedzy na temat etapu preewangelizacji, ale również odwagi i kreatywności w poszukiwaniu nowych metod, form i środków przekazu Dobrej Nowiny, aby – jak zauważył kard. Ratzinger (późniejszy papież Benedykt XVI) – w możliwie najlepszy sposób potrafili „ewangelizować, czyli wskazywali drogę – uczyli sztuki życia”. Aby tak się stało, nie wolno im zapomnieć, że „[...] może ją przekazać tylko ten, kto ma życie, kto jest uosobioną Ewangelią”⁵².

Współcześnie głoszenie Dobrej Nowiny potrzebuje konkretnego potwierdzenia jego autentyczności. Współcześni katecheci – nauczyciele religii rzymskokatolickiej, muszą być świadomi pełnienia w Kościele ważnej misji bycia świadkiem Jezusa oraz potrzeby preewangelizacji. Powinni znać istotę tego procesu, a także wprowadzać konkretne sposoby jego realizacji. Tylko wówczas dalsza formacja chrześcijańska okaże się skuteczna i będzie w stanie przeprowadzić konkretnego człowieka, zwłaszcza młodego (naznaczonego niewiarą lub obojętnością religijną), przez proces pełnej ewangelizacji, aby ostatecznie doprowadzić go do poznania i uznania w swoim życiu „[...] Boga, który jest Prawdą, Dobrem i Pięknem w najwyższym i najdoskonalszym wymiarze”⁵³. Wówczas taki człowiek zacznie żyć Dobrą Nowiną, pełnią chrześcijańskiego życia⁵⁴.

⁵¹ KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA. *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (15.08.1997) p. 80.

⁵² J. RATZINGER. *Nowa ewangelizacja. Przemówienie prefekta Kongregacji Nauki Wiary do katechetów i nauczycieli religii*. Rzym 2000. <<https://nowaewangelizacja.org/8806-2/>> [dostęp: 27.09.2024].

⁵³ Por. D. BRODA. *Preewangelizacja odpowiedzią na współczesne wyzwania kulturowe* s. 247-248.

⁵⁴ Por. CT 18.

BIBLIOGRAFIA

- BENEDYKT XVI: *Posynodalna adhortacja apostolska Verbum Domini o słowie Bożym w życiu i misji Kościoła* (30.09.2010). Kraków 2010.
- BRODA D.: *Preewangelizacja odpowiedzią na współczesne wyzwania kulturowe. Studium katechetyczne*. Lublin 2020.
- DYK S.: *Preewangelizacja „otwarcie drzwi” dla Ewangelii*. „Kieleckie Studia Teologiczne” 2:2003 s. 102-111.
- FRANCISZEK: *Adhortacja apostolska Evangelii gaudium o głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie* (24.11.2013). Poznań 2014.
- JAN PAWEŁ II: *Encyklika Redemptoris missio o stałej aktualności posłania misyjnego* (7.12.1990). Kraków 2017.
- JAN PAWEŁ II: *Posynodalna adhortacja apostolska Catechesi tradendae o katechizacji w naszych czasach* (16.10.1979). Kielce 1990.
- KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI: *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*. Warszawa 2001.
- KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA: *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (15.08.1997). Poznań 1998.
- ŁABENDOWICZ S.: *Problemy egzystencjalne w katechezie*. „Zeszyty Formacji Katechetów” 23:2006 z. 3 s. 63-66.
- MARIAŃSKI J.: *Religijność młodzieży szkolnej w procesie przemian (1988-2017)*. „Edukacja Międzykulturowa” 10:2019 nr 1 s. 19-37.
- MĄKOSA P.: *Katecheza ewangelizacyjna. Poszukiwania koncepcji*. Red. P. Mąkosa. Lublin 2010.
- MĄKOSA P.: *Katecheza młodzieży gimnazjalnej w Polsce. Stan aktualny i perspektywy rozwoju*. Lublin 2009.
- MĄKOSA P.: *Kompetencje ewangelizatorów fundamentem Nowej Ewangelizacji*. W: *Nowa Ewangelizacja w nowej katechezie*. Red. P. Mąkosa. Rzeszów 2013 s. 193-202.
- MĄKOSA P.: *Preewangelizacja pierwszym i koniecznym etapem formacji chrześcijańskiej*. „Katecheta” 54:2010 z. 7-8 s. 25-34.
- MĄKOSA P.: *Przyszłość ewangelizacji i katechezy wobec przemian kulturowych*. W: *Wychowanie i katecheza w służbie Polakom w kraju i na emigracji*. Red. P. Mąkosa Lublin 2018 s. 8-19.
- PAPIESKA RADA DS. NOWEJ EWANGELIZACJI: *Dyrektorium o katechizacji* (23.03.2020). Kielce 2020.
- PARZYSZEK CZ.: *Treść pojęcia „nowa ewangelizacja” według Jana Pawła II*. „Kultura – Media – Teologia” 2:2010 s. 135-151.
- PAWEŁ VI: *Posynodalna adhortacja apostolska Evangelii nuntiandi o ewangelizacji w świecie współczesnym* (8.12.1975). Wrocław 2001.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*. Oprac. Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich. Poznań 2003⁵.
- RATZINGER J.: *Nowa ewangelizacja. Przemówienie prefekta Kongregacji Nauki Wiary do katechetów i nauczycieli religii*. Rzym 2000 <<https://nowaewangelizacja.org/8806-2/>> [dostęp: 27.09.2024].

- ROKOSZ K.: *Rola katechezy w rozwiązywaniu problemów młodzieży. Studium teoretyczno-empiryczne w świetle badań maturzystów w Kielcach*. Lublin 2019.
- Wskazania dotyczące misji i zadań katechety. *Posługa katechety w środowisku szkolnym*. Świdnica 2017 p. 1 <<https://katecheza.diecezja.swidnica.pl/index.php/katecheci/posluga-katechety-w-parafii-i-szkole>> [dostęp: 19.09.2024].
- ZIMNICA-KUZIOŁA E., *Kryzys wiary i możliwości jego przewyciężenia w okresie adolescencji*. „Łódzkie Studia Teologiczne” 19:2010 s. 241-251.

Streszczenie: Wiedza i umiejętności związane z preewangelizacją wydają się być niezbędne w dzisiejszej posłudze katechetycznej, gdyż to właśnie od tych kompetencji nauczycieli religii w dużej mierze zależy, czy katecheza szkolna, w której biorą udział uczniowie, będzie tylko teorią, czy stanie się dla młodych ludzi faktyczną ewangelizacją, a więc sposobem na ukształtowanie kolejnego pokolenia dojrzałych uformowanych chrześcijan. Niniejszy artykuł jest próbą udzielenia odpowiedzi na pytanie: jakie są oczekiwania Kościoła katolickiego wobec katechetów – nauczycieli religii w odniesieniu do posiadanych przez nich kompetencji preewangelizacyjnych? Ponadto zamysłem autora jest ukazanie istoty preewangelizacji oraz sposobów realizacji tego procesu ewangelizacyjnego w ramach nauczania religii katolickiej w Polsce.

Słowa kluczowe: nauczyciel religii – katecheta, ewangelizacja, kompetencje preewangelizacyjne.